

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SYDSLESVIGS SKÆBNE

AF

Professor, Dr. jur. Fr. Vinding Kruse

2. reviderede udgave

Udgivet 1955 af

SYDSLESVIGSK UDVALG

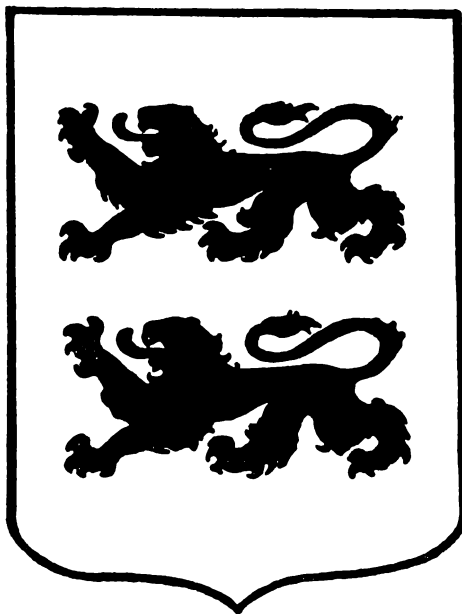
AF 5. MAJ 1945

St. Kongensgade 110 - København K

SYDSLESVIGS SKÆBNE

AF

Professor, Dr. jur. Fr. Vinding Kruse

2. reviderede udgave

Udgivet 1955 af

SYDSLESVIGSK UDVALG

AF 5. MAJ 1945

St. Kongensgade 110 - København K

Med hilsen fra

SYDSLESVIGSK UDVALG AF 5. MAJ 1945

St. Kongensgade 110
København K.

1. udgave. Januar 1955. 12.000 ekspl.
2. reviderede udgave. Februar 1955. 23.000 ekspl.

**Dette skrift er første gang offentliggjort som kronikker i
»Flensborg Avis« den 12.-15. oktober 1954
og i »Dagens Nyheder« den 12.-19. oktober 1954.**

Forspillet.

En betydelig dansk udenrigsminister har engang med rette fremhævet, at et lands udenrigspolitik skal ledes af forstanden, ikke af følelsen. Dette bekræftes af vor historiske erfaring. De national-liberale politikere, der ledede Danmarks udenrigspolitik 1855—1864, mænd som Monrad, Hall, Krieger, Lehmann o. l. var ikke nøgterne realistiske mænd, men ideologer, der var ledet af nationale følelser og stemninger, der førte det danske folk til national selvovervurdering. Dette førte til katastrofen i 1864. Først ved dette chock vågnede det danske folk op af denne nationale følelsesrus og selvovervurdering. I tiden mellem 1920—1940 levede flertallet af det danske folk og dets politiske repræsentanter i en naiv pacifistisk følelse og tro på det folkeforbund, Wilsons ønskedrøm, som en erfaren engelsk politiker med rette stemplede som en mægtig farce («a gorgeous farce»); og dette førte som bekendt i årene 1930—1940 til den systematiske undergravning af det danske militære forsvar, der endte i katastrofen 1940 med hele landets besættelse af fremmed magt, det andet chock for det danske folk i to menneskealdre, dets anden opvågningen af naive følelser.

Man må håbe, at når det danske folk og dets repræsentanter nu i nær fremtid står over for en tredje stor afgørelse, nemlig: Sydslesvigs skæbne, at det da ikke igen vil lade sig lede af naive følelser og stemninger, men vil dømme nøgternt, realistisk og med nøje kendskab til de faktiske forhold i Sydslesvig.

Den første betingelse for en sådan nøgtern afgørelse er da: det nøjeste praktiske kendskab til de reale forhold i Sydslesvig og deres hidtidige udvikling. Men det må desværre siges, at et så indgående praktisk kendskab til Sydslesvig har flertallet af det danske folk og dets repræsentanter ikke.

Det er et væsentligt træk i den tid, vi lever i, at en mængde mennesker mener sig berettiget til offentligt at udtale deres uforgribelige mening om spørgsmål, som de kun har et overfladisk kendskab til; dette gælder endog i ganske særlig grad det sydslesvigske spørgsmål. Endvidere gælder det samme uheldigvis også en vis del af pressen, der påtager sig at vejlede det danske folk i dette spørgsmål. Vi har oplevet, at en journalist, der i automobil fo'r igennem Sydslesvig på 3 dage, herefter mente sig kompetent til i sit blad at udtale en absolut mening om forholdene i denne landsdel. Når man ser, på hvor løst og uvederhæftigt et grundlag opinionsdannelsen hidtil er foregået i Danmark i dette problem, må man desværre frygte, at det danske folk i den store afgørelse, der nu nærmer sig, skal gribe ligeså katastrofalt fejl som i de andre fundamentale spørgsmål for landet i 1864 og 1940.

Inden jeg udtaler mig nærmere om det sydslesvigske problem, er det derfor min pligt først at oplyse, hvorfor jeg overhovedet mener mig berettiget til at udtale en opfattelse. Jeg er derfor nødt til at give nogle personlige oplysninger.

For det første har jeg gentagne gange opholdt mig i længere tid i Sydslesvig og i måneder vandret Sydslesvig igennem til fods, ikke blot fra landsby til landsby, men fra gård til gård og talt med alle slags mennesker, bønder, arbejdere, både dansk- og tysksindede, både Angler og Friser, både plattysktalende, dansktalende og tysktalende, adskillige gange boet hos dem, og levet mig ind i deres tænke måde og skikke. I 1920 var jeg den danske regerings delegerede ved forhandlinger i Paris og London om det

mellemslesvigske spørgsmål.*) Dernæst har jeg som formand for den af det danske justitsministerium nedsatte kommission, der indførte den danske ejendomsret og obligationsret i Nordslesvig, inden min udarbejdelse af lovgivningen herom i 1920 og 1926, sat mig praktisk ind i det tyske retssystem og den tyske administration i hele Slesvig. Uden dette kendskab kunne jeg ikke have udarbejdet den danske tinglysningslov, der afløste det tyske grundbogsvæsen i Nordslesvig. Endelig har jeg som Grænseforeningens første formand og organisator af dens forskelligartede virksomhed købt grunde og bygninger i Sydslesvig til skoler, biblioteker, forsamlingshuse o. l. og ordnet en række andre praktiske spørgsmål, og derfor haft mange forhandlinger med sydslesvigske grundejere, forretningsmænd og jurister. Ud fra dette kendskab til den sydslesvigske befolkning og dens økonomiske og åndelige problemer tør jeg mene, at jeg har en vis saglig berettigelse til at udtale mig om det for Sydslesvig og Danmark vitale spørgsmål om den sydslesvigske befolknings skæbne. Det er faldet i min lod flere gange offentlig at tage undertrykte dele af det danske folk i forsvar, de danske jøder under den tyske besættelse, i jødeforfølgelsens år, 1943, de danske Sydslesvigere i 1920 og efter 1945. Når jeg denne gang for Sydslesvigernes vedkommende længe har tøvet med en udførlig redegørelse, er det, fordi jeg, efter hvad der hidtil er sket i dette spørgsmål, og efter den ringe forståelse i det danske folk for dette gang på gang har spurgt mig selv: kan det overhovedet nytte noget? Når jeg alligevel nu — i formentlig den sidste fase af udviklingen henimod en endelig fredsordning med Tyskland — har bestemt mig for at forsøge at belyse de faktiske forhold i det sydslesvigske spørgsmål og tage ordet for en realistisk løsning af dette, er det, fordi jeg ikke senere vil bebrejde mig, at jeg har forsømt en pligt, som

*) Jfr. fremstilling og aktskykker, udgivet af det danske udenrigsministerium, 1921, s. 88 ff., 436 ff.

de, der har størst kendskab til sagen, har til at oplyse deres landsmænd, inden afgørelsen træffes.

For at forstå den sydslesvigske befolkning og dens hidtidige skæbne må man naturligvis først til baggrund nøje kende den behandling, dette folkeelement har været udsat for fra de skiftende statsmagters side, og de trængsler for dette folk, som denne behandling har medført. Jeg skal derfor til orientering om denne faktiske baggrund kort belyse de vigtigste træk af denne udvikling.

Der findes næppe noget andet spørgsmål, der er blevet så grundigt og systematisk forkludret fra de skiftende danske regerings side som det sønderjydske, derunder det sydslesvigske spørgsmål. Den første afgørende fejl blev begået af Frederik den 3die, thi da arve- og enevoldsregeringen over Danmark og Norge blev ham overdraget af rigets stænder i 1660, indførte han en arvefølge, hvori spiren lå til begge hertugdømmers, altså også til Sønderjyllands udskillelse fra Kongeriget.

Den næste store fejl blev begået af præsidenten for det daværende tyske kancelli, *A. P. Bernstorff* derved, at han i 1773, da kongen af Danmark ved traktat med det gottorpske fyrstehus fik sit herredømme over hele Slesvig endelig anerkendt, ikke benyttede lejligheden til at indlemme Slesvig i Danmark. Kongen burde da have benyttet den lejlighed, han ved sit fuldstændige herredømme over begge hertugdømmerne havde, til endelig at sammenmelte Slesvig med Danmark.

Samtidig kunne man ialtfald ved denne lejlighed have udvidet den danske rigslov for Kongeriget, Chr. den V's Danske Lov og de andre danske love, til også at gælde Sønderjylland.

Men samtidig med disse afgørende politiske fejlgreb forspildte de danske enevældige regeringer på det sproglig-kulturelle område alle de mange chancer, der var til at bevare og fæstne dansk sprog og kultur i Sønderjylland. Det må her erindres, at lige fra oldtiden, i over tusind år,

har langt den overvejende del af befolkningen i Sønderjylland ned til Slien og Dannevirke — fra gammel tid endda ned til Egernførde fjord — været dansktalende og har også, lige til Ejderen, statslig været knyttet til Danmark gennem dette årtusinde. Kun på et enkelt område i det sydvestlige hjørne af Slesvig var befolkningen frisisk, men på ingen måde tysk.

Med reformationen og senere andre tyske åndsretningers udbredelse til Danmark trængte det tyske sprog i det 16., 17. og 18. århundrede ind i de dannede kredse, derunder særlig i embedsstanden, både i Kongeriget og i Sønderjylland. Som bekendt var endog kommandosproget i den danske hær dengang en lang tid tysk. I flere sønderjyske købstæder var allerede tidligt sproget blandt forretningsfolk blevet tysk. Men bortset fra embedsmænd og forretningsfolk samt de fra Holsten indvandrede gods-ejere vedblev den store jævne befolkning, navnlig bønder og husmænd, at tale dansk i hele Sønderjylland, altså også i Sydslesvig. Men her begik de danske regeringer den grundfejl, at de og deres af tysk væsen påvirkede embedsmænd påtvang den jævne danske befolkning i størstedelen af Sønderjylland det tyske sprog, både tysk kirkesprog, skolesprog og retssprog, gennem det 16., 17. og 18. og første halvdel af det 19. århundrede.

Mærkeligt er det, at statsminister *Høegh-Guldberg*, der ellers i gerning viste sin varme interesse for det danske sprog og dansk nationalitet, ikke i årene 1772—84, hvor han var den ledende i regeringen, benyttede lejligheden til at indføre dansk sprog i skolen, kirken og retten i Sønderjylland.

Århundredskiftet 1800 er skæbnesvangert for det danske sprog i Sønderjylland. Tilbagegangen for vort sprog satte for alvor ind på dette tidspunkt, da man ved en ny skoleordning fik gennemført et virkeligt rationelt skolevæsen, men stadig tysksproget som det foregående mindre effektive. Thi omkring ved denne tid begyndte den dan-

ske bondebefolkning i Sydslesvig at lade deres børn gå over til tysk tale, træt som denne befolkning nu tilsidst var blevet af den systematiske indpodning med tysk skole-, kirke- og retssprog ovenfra, d. v. s. fra myndighederne i Slesvig med fuld billigelse af den danske regering i København. Nu hævner for alvor den danske centralregerings antidanske sprogpolitik sig i Sønderjylland, særlig skæbnesvangert i Sydslesvig.

Først i 1810 og 1811 begyndte Frederik den 6. og hans rådgivere at vise interesse for det danske sprog i Slesvig. Ved reskripter af 15. december 1810 og 19. januar 1811 forsøgte den danske regering endelig for første gang at indføre dansk kirke-, skole- og retssprog i de egne i Sønderjylland, hvor dansk endnu var menigmands sprog, ligesom det også efterhånden skulle være dansktalende embedsmænd, der ansattes som præster, dommere, skolelærere o. l. Men dels var det allerede da for sent for store områders vedkommende, og dels blev disse kongelige forordninger aldrig ført ud i livet, af grunde, der endnu ikke er helt opklaret. Den senere danske politik i 30erne og 40erne var svag og vaklende, hvad navnlig sprogreskriptet af 1840 og sprogpatentet af 1844 viser.

Den urealistiske politik 1848—1920. Katastrofen og svagheden.

De danske regeringer, der kom efter 1848, var imidlertid ikke bedre end enevældens regeringer, men har tværtimod ved mangel på realistisk sans og praktisk håndelag skadet danskheden i Sydslesvig lige så meget som enevælden. De nationalliberale førere, der som ministre fik ledelsen i det sønderjydske spørgsmål, *Monrad, Krieger, Hall, Lehmann* o. l., var velmenende og på specielle områder dygtige mænd; men de var teoretiske og følelses-

betonede i deres sønderjydske politik og forstod navnlig ikke de magtpolitiske forhold og intriger mellem stormagterne på den tid. Hvis den danske stat på den tid i stedet for disse følelsesbetonede ideologer havde haft nogle fremragende praktikere til regering, ville de med en vis sandsynlighed i 1862—63 kunne have slået en handel af med *Bismarck* om Kieler havn og Holsten, som særlig interesserede ham, så at vi kunne have beholdt Sydslesvig eller den væsentligste del deraf. Den tyske nationale begejstring for Slesvig-Holsten som tysk forbundsstat interesserede ikke *Bismarck* det ringeste. Det tyske folks nationale begejstring kaldte *Bismarck* foragtelig for »*Bierhaus-enthusiasmus*«, der måske kunne imponere Paris og London, men ikke ham. Det, der interesserede realpolitikeren *Bismarck*, var ikke, at *Tyskland*, men at *Preussen* fik Kieler-havn til flådeøjemed og en kanal gennem Holsten. Derom kunne der 1862—63 vistnok været handlet med ham af en praktisk dansk statsminister, der resolut havde ofret Holsten og Lauenborg mod at beholde Slesvig eller størstedelen heraf (se herved *Bismarck: Gedanken und Erinnerungen*, 2. bd. s. 4—35).

Nu forspildtes denne chance imidlertid af den danske regering. Denne indlod sig endog i en krig med to stormagter og tabte derved både Slesvig og Holsten i 1864.

Ved disse to stormagters nederlag og sammenbrud 54 år senere fik den danske stat i 1918 atter en chance for en rationel løsning af det sønderjydske spørgsmål. Men også denne chance forsømtes.

Naturligvis burde *Preussen* ikke ved grænseafgørelsen i 1920 have haft nogen nytte af sin tvangsfortyskning af Slesvig mellem 1864—1918, en vold, der bl. a. medførte, at ca. 60.000 danske udvandrede i denne periode og blev erstattet af tyske sydfra. Som første betingelse i fredstraktaten burde den danske stat da, af hensyn til den sydslesvigske befolkning, selvfølgelig have forlangt, at en folkeafstemning vel burde foretages, men at grænsen ialtfald

aldrig burde drages nordligere end en linje, ovenfor hvilken danskheden havde flertal endnu i 1867, nemlig ved de tyske valg dengang, altså forinden tvangsfortyskningen for alvor satte ind. Herefter ville størstedelen af Nord- og Mellemslesvig være tildelt Danmark i 1920, altså også Flensborg, der ligeledes havde dansk flertal i 1867, men som også senere ved tvangsfortyskningen med masseindvandringen af tyske 1864—1914 havde fået tysk flertal. Men dernæst talte også afstemningen i 1920 i Nord- og Mellemslesvig for samme resultat, thi i hele afstemningsområdet afgaves der ved denne folkeafstemning 88.000 danske og 73.000 tyske stemmer, altså et absolut flertal for danskheden på 15.000 stemmer. Trods tvangsfortyskningen og masseindvandringen af tyske havde danskheden altså alligevel beholdt flertal i hele Nord- og Mellemslesvig. Med sund fornuft og retssans skulle man have troet, at der ikke var mere at diskutere om, at med andre ord den danske stat med disse to vægtige kendsgerninger bag sig: 1) Afstemningsgrænsen i 1867 og 2) afstemningen i 1920, begge gange med dansk flertal, som en selvfølge burde have forlangt Nordslesvig og Mellemslesvig (altså med Flensborg) indlemmet i sit område. Der kan næppe være tvivl om, at var en ordning, hvorefter grænsen ikke måtte sættes nordlige end afstemningsgrænsen i 1867 (før tvangsfortyskningen), blevet foreslået i 1919 fra den danske regerings side, ville den være blevet accepteret af de allierede magter. Og de allierede magters konference i Paris, 1920, ville sikkert med tilfredshed have overgivet den danske stat hele Nordslesvig og Mellemslesvig.

Som bekendt forlangte den danske stat imidlertid ikke denne retfærdige grænse. Den danske stat fik derfor kun Nordslesvig. Man forstår, at statsmændene og deres afstemningsteknikere, der i 1920 formede Versaillestraktaten, blev højst forbavsede over denne holdning af den danske stat. Direktøren i det franske udenrigsministerium,

der — som en af Frankrigs hoveddelegerede i den belgisk-slesvigske kommission — behandlede dette grænsespørgsmål, *Jules Laroche* udtalte således om den danske regerings holdning: »Vi står overfor en regering, som i modsætning til, hvad tilfældet plejer at være, forlanger mindre, end den ville have ret til at kræve.«

Grunden til denne besynderlige danske politiske holdning må først og fremmest søges i den stilling, som de ledende nordslesvigere med H. P. Hanssen i spidsen indtog; og disse politikere var atter stærkt påvirkede af to historikere *H. V. Clausen* og *Aage Friis*, der var ukyndige i praktisk juridisk afstemningsteknik og intet hensyn tog til tvangsfortyskningen. Herved opstod den mærkelige idé, at folkeafstemningen ikke skulle foregå i hele afstemningsområdet, Nord- og Mellemslesvig, under ét, men i 2 zoner, hvorved man delte de danske og tyske stemmer således, at i 1. zone, Nordslesvig, afgaves ca. 75.000 danske stemmer og ca. 25.000 tyske, og i 2. zone, Mellemslesvig, ca. 13.000 danske og ca. 48.000 tyske, og med det resultat, at kun 1. zone blev tildelt Danmark og 2. zone Tyskland, Versaillestraktatens art. 109 og 110. Denne afstemning i zoner gav for det første et misvisende totalbillede af afstemningen: flertallet for danskheden i begge zoner tilsammen, og for det andet gik de 13.000 danske stemmer i Mellemslesvig helt tabt for danskheden; og *den danske stat forærede gavmildt Tyskland hele resultatet af tvangsfortyskningen*. Det skal så vist ikke tjene til et godt forbillede i fremtiden, at voldsregeringer som den preussiske får bonus af deres brutale tvangsnationalisering. Der er da heller ingen andre nationer, hverken den tjekoslovakiske, polske, serbiske eller andre, der nogensinde har gjort brug af denne originale danske idé og vist en voldsstat en så besynderlig gavmildhed.

Selv om man nu ville mene, at det er ønskeligt, at der er mere end absolut flertal for en befolknings tilbagevenden til moderlandet, altså et kvalificeret flertal, så var

der jo $\frac{3}{4}$ af stemmerne (75.000 af 100.000) alene i Nord-slesvig for denne tilbagevenden til Danmark. Men selv hvis man havde taget Flensborg og den nærmeste omegn med foruden Nordslesvig, ville der også have været kvalificeret flertal, nemlig $\frac{2}{3}$. Og der står intetsteds skrevet i folkeretten, at det kvalificerede flertal i afstemnings-distriktet netop skal være $\frac{3}{4}$ og ikke $\frac{2}{3}$. Men som sagt er ethvert krav om kvalificeret flertal, mere end absolut flertal, jo allerede af den grund ubegrundet, at kun tvangsfortyskningen og de mange tusinde danskes fordrivelse fra Slesvig i tiden 1864—1918, gav tyskerne ved afstemningen i 1920 et vist, relativt stort mindretal. Og det må gentages, at det ved grænseafgørelsen i 1920 burde være indskærpet den preussiske stat den folkeretlig sunde lære, at man aldrig skal få profit ved erobring og et *voldsregimente*.

Når man undertiden har givet udtryk for frygt for at få et stort fremmed mindretal indenfor landet, vidner denne frygt om ukendskab til de praktiske virkninger af afstemninger. Erfaringen viser nemlig overalt, at hvis en landsdel har været tvangsnationaliseret med deraf følgende kunstig indvandring af tvangsstatens borgere, sker der, når landsdelen befries og vender tilbage til moderlandet, altid et betydeligt svind i disse fremmedes antal. Det skete f. eks. i Irland, da fremmedherredømmet ophørte, og i Elsass-Lothringen efter befrielsen i 1918; og det samme skete i Nordslesvig efter befrielsen i 1920. Som nævnt var der i det år 25.000 tyske stemmer mod 75.000 danske. De senere valg, også det sidste, i 1953, viser, at i tiden fra 1920 til 1953 har det tyske mindretal i Nordslesvig i det hele og store været stagnerende, altså relativt set — i forhold til den voksende danske befolkning i Nordslesvig — tilbagegang. Endvidere kan nævnes, at i 1921 havde *de tyske skoler* i Sønderjylland et samlet elevantal af 3.150; men nu, i 1954, udgør tallet højst 1.000.

Hvis vi i 1920 havde fået Nord- og Mellemslesvig, ville det utvivlsomt have vist sig, at det danske flertal på 13.000 stemmer den gang allerede nu i 1953 ville være vokset betydeligt og det tyske mindretal have fået en tilsvarende relativ tilbagegang, ligesom det er sket i Nordslesvig; og det er kun, hvad man kan vente, thi af de tyske stemmer i Nord- og Mellemslesvig i 1920 var en stor del jo kun en kunstig tilvækst, en følge af tvangsfortyskningen med indvandring af talrige tyske embedsmænd, officerer, forretningsfolk o. l. Iøvrigt erindres det her, at selve afstemningsresultatet påvirkedes meget stærkt af tilrejsende tyske embedsmænd m. fl. sydfra, medens tilrejsende danske nordfra var relativt langt færre. Regnes de tilrejsende både sydfra og nordfra, ikke med, havde danskheden i Nordslesvig næsten $\frac{4}{5}$ af stemmerne, og i Mellemslesvig en væsentlig større procent, end det ovennævnte tal 13.000 angiver.*)

Den nationale omvæltning efter 1945.

Når størstedelen af den jævne befolkning i Sydslesvig, som nævnt, har været dansk talende i ca. 1000 år og først fra ca. 1800, altså kun i ca. 150 år efterhånden er blevet tysktalende eller plattysktalende, forstår man, at det tyske sprog i Sydslesvig kun er et fremmedelement, der særlig trængte ind blandt de næringsdrivende i byerne og akademikerne. Den, der personlig gennem længere tid har lært den sydslesvigske befolkning at kende, vil da også blive overbevist herom. Iøvrigt er der stadigt et betydeligt

*) En frygt for den store nabo mod syd, for dens revanchelyster, er også mærkelig naiv. Al erfaring om voldsstaten Preussen viser, at dens rovbegær er lige glubsk, hvad enten det område, den har mistet, er stort eller lille. Man opnår altså intet overfor denne stat ved at være berøden.

dansk sprogbelte syd for grænsen vesterude. Dagligt dansk sprog tales i det hele i Sydslesvig af adskillige tusinde mennesker; og det såkaldte plattyske er ofte dansk præget.

Sproget er dernæst kun et enkelt moment i en befolknings hele åndelige fysiognomi. Lever man i Sydslesvig og omgås befolkningen der i længere tid, opdager man, at befolkningens væremåde og tænke måde, dens skikke er stærkt præget af det danske grundlag. Stednavnene er danske; og byggeskikken er dansk. Der er her i det hele i Angel en stærk modsætning til befolkningen syd for Ejderen, i Holsten. Det lille frisiske folk i vesteregnet og på øerne er et nationalt selvstændigt folk, oprindeligt med eget sprog. Dette folk føler sig som helhed ikke som tysk, men er en stamme, der i hele sin tænke- og væremåde er langt mere beslægtet med de nordiske folk end med det tyske.*)

Når man betænker, hvor mishandlet den jævne befolkning i Sydslesvig er blevet i sproglig-kulturel henseende, hvorledes denne befolkning er blevet påtvunget det tyske sprog, først af de danske regeringer i flere hundrede år (før 1850) gennem udelukkende tysk skole-, kirke- og retssprog, og derefter i perioden 1864—1920 har været underkastet den preussiske statstanke og den deraf følgende åndelige tvang, er det ikke underligt, at denne befolkning tilsidst blev desorienteret, sjælelig hjemløs og i sproglig henseende denationaliseret. Men vi ved af talrige erfaringer, at en sådan befolkning ved en statlig omvæltning eller katastrofe pludselig kan vågne, komme psykisk i skred og atter finde hjem til sit eget folks sprog

*) Under Frislands tusindårige forbindelse med Danmark gav friserne gang på gang udtryk for deres trofasthed mod Danmark. Da kong Frederik VI i begyndelsen af det 19. århundrede besøgte den frisiske ø Før, rejste friserne til minde om dette besøg en sten, hvorpå der står: stenen bevarer hans navn, hjærterne hans minde.

Af Sydslesvigs hjemmehørende befolkning, ca. 360.000, udgør friserne antagelig ca. 50—60.000. Det frisiske sprog er i nyere tid under tvangsforskningen blevet trængt stærkt tilbage af det tyske sprog. Der tales formentlig endnu frisisk af ca. 10.000 friserne.

og kultur. *Renationalisering* er som åndelig proces en lige så uomtvistelig kendsgerning som denationalisering. Vi kender i forvejen denne renationalisering fra Tjsekslova-kiet, Irland, Elsass-Lothringen o. l. Det er en sådan renationalisering, en opvågnen fra århundreders åndelige undertrykkelse, en frigørelse fra en fremmed kulturfernis, som betydelige dele af den sydslesvigske befolkning har oplevet efter Tysklands sammenbrud i 1945. Den sydslesvigske befolkning har i løbet af en menneskealder måttet ofre sin ungdoms blod i to verdenskrige, og begge er endt med den preussiske militære voldsstats sammenbrud. Det har vakt folket til eftertanke og til at spørge: har vi overhovedet hjemme i denne militærstat? Men dernæst har den katastrofale indvandring af de østpreussiske flygtningemasser i Sydslesvig — i 1946 338.000 flygtninge i forhold til 344.000 hjemmehørende — været den alvorligste tilskyndelse for den indfødte befolkning til at blive sig sin oprindelige, selvstændige, ikke tyske nationalitet bevidst. Det gik nu op for vide kredse af den sydslesvigske befolkning, at den stod fuldstændig fremmed overfor dette store preussiske folkeelement, at den kulturelt hørte hjemme i et helt andet folk, folket mod nord, som den nordslesvigske befolkning allerede nu tilhørte. Dette gennembrud satte dybe spor. En nydannet dansksindet organisation af både angler og frisere, kaldet Sydslesvigsk Forening, der i februar 1946 havde et medlemstal på 12.000, steg allerede i juli s. å. til 27.000 og nåede i 1948 75.000 medlemmer. Ved landdagsvalget i 1947 udgjorde de danske stemmer ca. 99.000, hvilket var *flertallet af hele den hjemmehørende befolknings stemmer.**)

Jævnstides med denne politiske fremgang skete der en stærk kulturel udvikling. Allerede i 1946 var de danske skolers tal vokset til 36 (foruden 6 børnehaver) med 5.365 elever, og i 1950 var tallet vokset til 80 skoler (og 10

*) Jfr. Udenrigsministeriets aktstykker i det sydslesvigske spørgsmål 1949, II s. 258.

børnehaver) med 13.707 elever. Også i de danske bibliotekers tal og virksomhed har der været en stærk vækst. Og det danske kirkeliv har siden 1945 været i stærk udvikling. Nu holdes der gudstjeneste af danske præster ca. 90 steder i Sydslesvig.

Er det danske gennembrud i Sydslesvig konjunkturbestemt?

Efter denne stærke ånds-kulturelle udvikling jævnsides med den politiske er der for os, der kender den sydslesvigske befolkning, ingen tvivl om, at *kernen* i denne udvikling er *ægte* og ikke et konjunkturfænomen. Fra nogle sider i kongeriget har man ment, at den stærke vækst i danskheden i Sydslesvig efter 1945 for en *meget stor* dels vedkommende ikke er ægte, men skyldes materialistiske egoistiske motiver. Dertil må for det første siges, at intet menneske har ret til, uden bevis, at tillægge sin næste lave materielle motiver. Men dernæst er der et direkte bevis mod, at disse motiver har været bestemmende for den største del af den befolkning, der stemte dansk i 1947. Man behøver nemlig blot at spørge: hvorfor standser den danske bevægelse ved Ejderen, grænsen til Holsten? Befolkningen i Holsten havde jo efter Tysklands sammenbrud haft lige så stærke materielle motiver til at komme til Danmark som befolkningen i Slesvig, og den kunne jo også som begrundelse anføre, at hertugdømmet Holsten ligesom hertugdømmet Slesvig i mange århundreder har været knyttet til kongeriget Danmark. Alligevel har der i Holsten hverken vist sig nogen politisk bevægelse for en sådan tilbagevenden eller nogen åndelig kulturel dansk bevægelse med den stærke vækst i danske skoler, biblioteker, kirkelige og andre forsamlingshuse i Sydslesvig.

Forklaringen på denne fundamentale forskel mellem folkets nationale indstilling i Slesvig og Holsten er jo ganske simpelt den, at Slesvigs befolkning er dansk og har været det i tusind år, medens folket i Holsten er og har altid været tysk, hører til den tyske folkestamme. 811—1864 var Ejderen grænsen mellem Danmark og Tyskland, og Sønderjylland var ned til denne grænse i statsretslig forbindelse med Danmark i samme 1000 år.

Man har endelig villet finde et bevis for, at den stærke politiske tilslutning til danskheden i Sydslesvig i årene 1945—47 for en meget stor del var konjunkturbestemt, deri, at efter det store danske stemmetal ved landdagsvalget i 1947, ca. 99.000, flertallet af hele den hjemmehørende befolkning, skete der i den følgende tid en nedgang i det danske stemmetal, nemlig ved forbundsdagsvalget i 1949 til ca. 74.000, ved landdagsvalget i 1950 til ca. 71.000 og ved valgene i 1953 og 1954 til ca. 43.000, samt at antallet af elever i de danske skoler er sunket fra ca. 13.000 til ca. 9.000 i 1953. — Selv om man nu vil mene, at der i det største tal, 99.000 i 1947 var en stor del medløbere, må man dog med føje mene, at kernen i tilslutningen til danskheden i 1947—50 var ægte. Den modsatte opfattelse vidner om mangel på kendskab til de praktiske erhvervsforhold, hvorunder den sydslesvigske danske befolkning lever, og om mangel på psykologisk forståelse af et folk, der føler sig svigtet af sine landsmænd. Lige efter sammenbruddet i 1945 var både den tyske embedsstand og forretningsverden så lammet, at de ikke evnede at øve nogen pression mod eller undertrykkelse af de dansksindede. Men efterhånden som tyskerne i administration og forretningsliv i løbet af årene 1947—50 kom til kræfter, og de så, hvor stærk den danske bevægelse havde vokset sig, så vågnede den gamle preussiske mentalitet med dens hang til regereri og undertrykkelse af anderledes tænkende i national henseende, og snart satte både tysk administration med dens mægtige

embedsapparat og stærke dele af tysk erhvervsliv ind for at modvirke og undertrykke den nye danske bevægelse. Man må vide, hvad man i kongeriget ofte er uvidende om, nemlig at danskheden i Sydslesvig har sine fleste tilhængere blandt *småkårsfolk*. Danskheden i Sønderjylland er ikke en overklassebevægelse; tværtimod har den altid været undertrykt *ovenfra*. Både under de danske og tyske regeringer var størstedelen af overklassen i Sønderjylland embedsmænd, godsejere og rige forretningsfolk, tysk og den af denne overklasse fortrykte underklasse dansk. Men *netop dette demokratiske træk* viser mere end andet *den danske bevægelses ægthed*, også i Sydslesvig.

Man vil herefter forstå, at når det tyske tryk mod danskheden i Sydslesvig (nu i årene efter 1947) er sat stærkt ind, vil netop denne jævne, økonomiske svage danske befolkning have vanskeligt ved at stå imod de mange, navnlig indirekte, men særdeles effektive pressioener, som tysk administration og tyske erhvervsforetagender kan øve mod danske for at få dem til at opgive deres tilslutning til de danske politiske foreninger, til at frafalde indmeldelse af deres børn i danske skoler o. l. Og det tyske tryk øves navnlig ved *økonomiske* midler. Det mægtige *tyske embedsapparat* kan ad mange veje øve dette tryk, hvor småkårsfolk i deres dagligliv er afhængige af administrativ velvilje; eksempelvis kan nævnes, at ved udbud af offentlige arbejder tilsidesættes de danske håndværksmestre. De dansksindede håndværkere opfordres således for størstedelen ikke af myndighederne ved licitation til at give tilbud. »Flensborg Avis« og det dansksindede »Südschleswigsche Heimats-Zeitung« får ikke de officielle bekendtgørelser fra myndighederne, medens derimod det tysksindede blad i Nordslesvig, »Der Nordschleswiger« får alle bekendtgørelser fra danske myndigheder på lige fod med de danske blade i Nordslesvig. Dernæst kan *tysk erhvervsliv* ved det farligste våben i moderne samfundsliv, *boycottingen* i alle dens smidige og maskerede former, tvinge

danske arbejdere, små funktionærer eller handlende til at opgive deres danske politiske tilslutning.

Men samtidig med, at mange danske småkårsfolk og deres familie således trues på eksistensen, *netop da* får de at vide, at den danske stat, regering og rigsdag viser sig svag og splittet og på grund af indbyrdes stridigheder mellem partierne end ikke selv tør kræve selvbestemmelseret for Sydslesvigs folk, men må overlade de danske i Sydslesvig selv at søge at vinde gehør for dette krav, og at den danske regering og rigsdag trods alle erklæringer, taler og forhandlinger intet effektivt kan opnå til beskyttelse af de danske i Sydslesvig.*) Man vil måske herefter forstå, at *danske småkårsfolk i Sydslesvig, truet på eksistensen* for dem og deres familie mismodig må opgive kampen. De, der i kongeriget har råbt højest om konjunkturbewægelser og lave materielle motiver og selvretfærdigt peget på tilbagegangen i stemmer fra 1947 til 1953, er netop dem, der har bidraget mest til at svække danskheden i Sydslesvig ved politisk at virke for den danske nævnte svage holdning. Disse mennesker, der sidder trygt nord for grænsen, skulle prøve selv at være truet i deres økonomiske eksistens og samtidig at blive svigtet i deres nationale kamp for selvbestemmelsesretten af deres egne landsmænd. De samme mennesker burde også betænke, at under den forfølgelse, den danske småkårsbefolkning i Sydslesvig har været underkastet fra de tyske, af myndigheder begunstigede flygtningemasser, har adskillige tusind danske i årene 1948—50 måttet udvandre fra Sydslesvig som følge af arbejdsløshed og håbløse fremtidsudsigter. Der findes ingen officiel statistik over udvandringens omfang; så det er ikke muligt at opgive nøjagtige tal; men det må iøvrigt bemærkes, at de danske udvandrere desværre ofte hører til de mest initiativrige og foretagsomme unge. Og da den danske regering og rigsdag ikke har kunnet standse denne forfølgelse eller

*) Jfr. ovennævnte aktstykker 1948 II s. 27.

kunnet få fjernet flygtningene, må Danmark selv bære sin del af ansvaret for denne udvikling.

I virkeligheden vil kyndige i forholdene dernede overfor den nævnte tilbagegang i stemmer fra ca. 72.000 (i 1949—50) til 66.000 (i 1951) og nu (ved de sidste valg 1953 og 1954) til ca. 43.000 ikke undre sig over denne tilbagegang i disse det økonomiske tryks, svigtelsens og forladthedens år. Ofte har jævne danske i Sydslesvig, arbejdere, håndværkere, husmænd på deres stiltfærdige måde mismodig sagt til mig: Moderlandet vil jo ikke have os. Hvor kan man tro, at vi svage danske i Sydslesvig overfor stormagterne med vægt kan rejse selvbestemmelseskrav, når moderlandet ikke selv vil rejse kravet og end ikke kan beskytte os mod den tyske forfølgelse?

Hvad har den danske stat udrettet for den danske befolkning i Sydslesvig i årene 1945—1954?

Den danske stats stillingtagen til det sydslesvigske spørgsmål indledtes med ministeriet Buhls erklæring af 9. maj 1945, at grænsen ligger fast — den grænse, der blev fastsat i 1920. Selvbestemmelsesretten har her for ministeriet Buhl een gang for alle været udøvet i 1920 og kan altså ikke mere udøves, idet grænsen nu, efter afstemningen i 1920, »ligger fast«.*

Denne erklæring var ikke klog, idet den på en lidet heldig måde foregreb begivenhedernes gang. Det stærke kulturelle og politiske danske gennembrud i det sydslesvigske folk viste da også snart, at grænsen netop ikke lå fast. Allerede i folketingets erklæring af 9. juli 1946 har »selvbestemmelsesretten« ikke den fortidige betydning —

*) Ministeriet Buhls erklæring lød i så henseende således: „Regeringen, som står på den nationale selvbestemmelsesrets grund, er af den opfattelse, at Danmarks grænse ligger fast.“

af 1920-afgørelsen — som den havde i ministeriet Buhls erklæring; thi i denne folketingets erklæring siges det, at folketinget »beslutter at tilsige regeringen sin støtte til en politik, som på selvbestemmelsesrettens grund har til formål« (sagt i korthed): at sikre de danske i Sydslesvig ret til fri kulturel og politisk livsudfoldelse, at søge flygtningene fjernet, og at opnå adgang for Danmark til under kommende internationale forhandlinger at varetage de nationale danske interesser i den fremtidige ordning af Sydslesvigs forhold.*)

Man må give præsident *Holger Andersen* ret, når han om denne erklæring på Grænseforeningens årsmøde i 1946 udtalte, at »hvis ordene i indledningen »på selvbestemmelsens grund« skal have nogen mening i forbindelse med de efterfølgende punkter, må det være den, at den sydslesvigske befolkning før eller senere som følge af den kulturelle og politiske udvikling, som man ønsker sikret, skal have ret til at træffe en statslig afgørelse på selvbestemmelsesrettens grund. Hvis dette ikke er tilfældet, må man spørge, hvad meningen da er med en sådan udtalelse, og hvad der tilsigtes med at ville støtte og iværksætte et omfattende dansk nationalt arbejde i Sydslesvig, hvis ikke dermed den tanke forbindes, at dette i fremtiden, såfremt befolkningen måtte ønske det, skal kunne føre til ændringer i den statsretlige stilling«. At denne rigsdags-erklæring således er uklar, kan ikke undre, da den var blevet til efter lange forhandlinger mellem de danske politiske partier, der var stærkt uenige; og denne svaghed måtte som kompromis medføre vage udtryk.

Efter den ovenfor nævnte uklare og svage rigsdags-erklæring af 9. juli 1946 kan man forstå, at England, som var besættelsesmagt i Sydslesvig, nu i en note af 9.

*) Nævnte aktstykker s. 23.

september 1946 krævede klarhed over, hvad egentlig den danske regerings mening i det sydslesvigske spørgsmål var.*) Denne note anmoder da om, at den danske regering nu tager bestemt og klart standpunkt til en løsning af dette spørgsmål, og den fremhæver som muligheder tre løsninger: enten 1) en befolkningsudveksling på begge sider af den nuværende dansk-tyske grænse (altså flytning af de tyske i Nordslesvig til Sydslesvig og af de danske i Sydslesvig til Nordslesvig), eller 2) en folkeafstemning med efterfølgende grænseregulering, eller 3) indlemmelse i Danmark uden folkeafstemning af sydslesvigske landområder. Og den engelske note tilføjer, at hvilket af disse forslag den danske regering ønsker at gøre brug af, er det afgørende for den engelske regering, at den nye ordning gennemføres omgående eller i den allernærmeste fremtid.

Dette var jo et for Danmark og danskheden i Sydslesvig særdeles gunstigt tilbud. Af de nævnte tre alternativer kunne en dansk regering ikke gå ind på forslag 1, der — hvis det virkelig skulle medføre det tilsigtede resultat — kun kunne gennemføres ved en tvangsforanstaltning, der er uforenelig med dansk tankegang. Ligeledes ville en dansk regering heller ikke kunne antage det 3. alternativ, indlemmelse i Danmark uden folkeafstemning.

Derimod lå Danmarks og den dansksindede sydslesvigske befolknings store chance i det engelske tilbud 2, folkeafstemning, og deraf følgende indlemmelse i Danmark af områder i Sydslesvig, hvor afstemningen (naturligvis kun af de hjemmehørende) viste klart dansk flertal.

Selv om nu den danske regering og rigsdag mente, at folkeafstemningen — for at blive »ægte« — måtte udskydes nogle år, burde de i svarnoten på den nævnte engelske note — der krævede en klar afgørelse nu — have taget denne note på ordet, når den tilbød indlemmelse i Danmark efter afstemning, og krævet det mindre: Syd-

*) Nævnte aktstykker s. 23—24.

slesvigs frigørelse fra Tyskland som et selvstyrende område under international kontrol, og en folkeafstemning efter et nærmere bestemt åremål. Og den danske note burde have foreslået England omgående forhandling herom. Selv om man mener, at England ikke ville være gået ind på en sådan løsning, burde man fra dansk side dog have foreslået denne løsning for derved at fremkalde en klar stillingtagen fra engesk side til en sådan eventualitet. Det måtte være af afgørende betydning for Sydslesvigs befolkning at besvare den engelske note således, at den diplomatiske tankeudveksling fortsattes; men dertil egnede det danske svar sig ikke, og der fremkom da heller ikke noget gensvar fra engelsk side.

Den danske svarnote af 19. oktober 1946 undlod nemlig at stille et klart og bestemt krav om Sydslesvigs selvstyre og krævede i stedet for blot en administrativ adskillelse (indenfor Tyskland) mellem Slesvig og Holsten og flygtningenes fjernelse, medens tanken om en folkeafstemning skødes hen til en ubestemt fremtid.*) Hvis den danske rigsdag inden denne note havde villet høre dem, der havde indgående praktisk kendskab til de virkelige forhold i Sydslesvig, ville den have fået at vide, at notens krav om administrativ adskillelse mellem Slesvig og Holsten og flygtningenes fjernelse var uden bund i virkeligheden, når der ikke samtidig blev indført en statsretlig sikret selvstyrereform for Sydslesvig, hvor de danske og tyske Sydslesvigere fik andel i ledelsen. At disse den danske oktobernotes krav var ganske urealistiske ønskedrømme, har alle senere erfaringer bevist.

Da den danske oktobernote som nævnt intet bestemt og klart foreslog om en omgående organisation af Sydslesvigs statsretlige stilling, opgav England at forhandle mere med Danmark. Det britiske udenrigsministerium opfattede oktobernoten som et »nej tak« til de britiske

*) Nævnte aktstykker s. 24—28, jfr. s. 9—10.

forslag og opgav i virkeligheden herefter at spekulere over de mange detail-problemer, den danske regerings svar førte ind i.

Senere fik England og Vestmagterne i det hele ved konflikterne med Rusland stor interesse i at styrke Tyskland og få dette med i Vestmagtkoalitionen; men denne tyskvenlige politik medførte naturligvis, at England og de andre magter snart overlod Tyskland selv at ordne sine indre administrative forhold. Det var forøvrigt i virkeligheden England, der allerede i august 1946, for første gang i historien, oprettede landet Slesvig-Holsten og gav det oprørsflaget fra 1848 som landsflag.

Den nye tyske rigsforfatning af 8. maj 1949 ignorerede den danske regerings og rigsdags krav om en adskillelse mellem Slesvig og Holsten og fastslog statsretlig disse to provinser sammenslutning i eet land, i det Schleswig-Holstein, som Danmark med rette aldrig har kunnet forlige sig med. Slesvig-Holsten er nu et af de 11 lande, hvoraf Tyskland består, med eget flag, egen landsregering og landdag i Kiel.

Den danske regering og rigsdag havde altså opnået lige det modsatte af, hvad de ønskede, idet Slesvig nu ovenikøbet for første gang i historien er blevet lænket til Holsten som en enhed. Men heller ikke den danske oktobernotes krav om flygtningenes fjernelse er blevet opfyldt. Tværtimod beholdt det nye, mere suveræne Tyskland den største del af flygtningene i Sydslesvig for ved disses varige bosættelse — bl. a. ved at støtte til kolonisation — her at kvæle danskheden.

Men den engelske note af 9. september 1946 havde tilstrækkelig advaret den danske regering i så henseende, idet den sluttelig udtalte, at hvis der nu ikke kom et klart og bestemt forslag til omgående ordning af Sydslesvigs statsretlige tilhørsforhold, måtte Danmark, da Sydslesvig i så fald ville blive tysk, fremtidig ophøre med at blande sig i Sydslesvigs indre administrative forhold. End ikke denne

advarsel virkede på de ledende danske partier. Men den bitre erfaring viser, at advarslen var den dybeste alvor. *Ved oktobernoten forpassede Danmark en stor chance for effektivt at beskytte de danske i Sydslesvig.* Alle andre danske erklæringer, taler, forhandlinger har intet kunnet udrette. I oktober 1948 fandt der i London en rundbordskonference sted, hvor repræsentanter for den danske regering og rigsdag forsøgte at gøre de danske synspunkter gældende. De engelske regerings-embedsmænd modtog naturligvis den danske delegation og hørte høfligt på, hvad den fremførte.

Men den engelske regering lod snart forstå, at den nu ikke længere kunne blande sig i Tysklands indre forhold og derfor ikke mere kunne ændre ved den nye politiske statsenhed Slesvig-Holsten. Der kom derfor heller intet reelt ud af denne konference udover en vis engelsk medvirken for at få en forhandling i stand mellem den slesvig-holstenske regering og den danske sydslesvigske forening.

Denne forhandling førte til en overenskomst, den såkaldte Kiel-aftale (stadfæstet af den slesvig-holstenske landdag den 26. september 1949), der skulle sikre de danske sydslesvigere kulturelle frihedsrettigheder. Men hvor lidt denne aftale kom til at betyde i praksis, skulle desværre snart vise sig. Den danske rigsdag vedblev med at udstede erklæringer, således igen en erklæring i juli 1949, der atter krævede flygtningenes fjernelse, administrativ adskillelse mellem Sydslesvig og Holsten og sikring af de danske sydslesvigeres politiske og kulturelle frihed, men atter uden noget reelt resultat. Den store reelle chance, vi fik ved den engelske note i september 1946, var forpasset; og heri har alle senere danske erklæringer, taler, forhandlinger og noter intet kunne ændre.

At det eneste realistisk betonedede krav, som Danmark burde have stillet straks i oktober 1946, var *Sydslesvigs frigørelse fra Tyskland og organisering som selvstændigt område* under international kontrol, eller, hvis man ikke

mente at kunne gøre dette, da ialtfald *Sydslesvigs organisering* som et område med et *statsretlig sikret selvstyre* indenfor Tyskland, har således nu overvældende erfaringer bevist.

Repræsentanter for sydslesvigerne fremhævede gang på gang overfor de politiske partier på rigsdagen det, de kort efter krævede i deres memorandum af 27. januar 1947, nemlig, at det i en kommende fredstraktat må bestemmes, at »Sydslesvig adskilles fra Tyskland og undergives et særligt styre«, enten under en international kommission eller et selvstyre under F. N. e. l., da den danske bevægelse i Sydslesvig ellers mister grundlaget at virke trygt på. Men trods disse råd og advarsler vedtoges oktobernoten til den engelske regering uden et sådant krav og kun med de krav om flygtningenes fjernelse, som uden adskillelsen fra Tyskland eller ialtfald et stærkt selvstyre har vist sig kun at være ønskedrømme uden bund i virkeligheden og som derfor aldrig har kunnet realiseres.

Heller ikke sydslesvigernes selvbestemmelsesret har den danske regering og rigsdag kunnet enes om at stille som et krav fra den danske stat selv. Vel taler alle erklæringene, både den af juli 1946 og den af juli 1949 om den nationale selvbestemmelsesret for sydslesvigerne; og da denne rets udøvelse selvfølgelig vil kunne medføre ændring af grænsen, er den danske regerings erklæring af 1945 om, at grænsen ligger fast, hermed aflivet. Men selv i rigsdagens erklæring i juli 1949 er der kun tale om at fremhæve *sydslesvigernes* ret til at rejse krav om adgang til at udøve deres nationale selvbestemmelsesret; den danske stat ønsker ikke selv at rejse dette krav.

De danske sydslesvigeres rimelige krav gik, som det vil ses, ikke ud på nogen magtudvidelse eller landudvidelse for Danmark, men kun at sikre de danske i Sydslesvig mod tysk undertrykkelse. At overlade befolkningen til tysk styre og tysk militærpligt, hvis det kunne forhindres, var en grusomhed.

De slesvig-holstenske myndigheders adfærd i nutiden mod de danske i Sydslesvig.

Efter den ovenfor omtalte Kiel-aftale af 26. september 1949 skulle der sikres de danske og friserne i Sydslesvig ret til frit at bekende sig til det danske folkefællesskab og den danske kultur, en bekendelse, der hverken måtte bestrides eller efterprøves af myndighederne, endvidere ret til frit at bruge det danske sprog, oprette skoler, ret for forældre til frit at afgøre, om deres børn skal søge danske skoler; og det udtaltes, at ved offentlig understøttelse måtte det danske tilhørsforhold ikke tages i betragtning. Og der dannedes et dansk-tysk kontaktudvalg til at behandle klager over handlinger i strid med overenskomsten.

Efter denne Kiel-aftales kulturelle frihedsrettigheder måtte man jo tro, at sydslesvigerne frit kunne oprette lige så mange danske skoler, de ville, at forældre frit, uden at blive forulempet eller truet på eksistensen, kunne sætte deres børn i danske skoler, at sydslesvigerne frit kunne blive i eller indmelde sig i danske foreninger og have fuld borgerlig ytringsfrihed.

De tyske myndigheders praksis viser imidlertid ved adskillige lejligheder noget helt andet. *Kendsgerningerne* i denne praksis, der alle er *dokumenteret*, er følgende:

1. Friheden til at oprette danske skoler.

I adskillige tilfælde har de lokale tyske myndigheder lagt hindringer i vejen for oprettelse af danske skoler under mere eller mindre intetsigende, ofte formelle juridiske påskud. Man forhæler således myndighedernes godkendelse af købet af grundene til skolerne uden nogen rimelig grund og forhindrer derved bygning af skolerne eller tilbygninger til disse i urimelig lang tid. Ofte nægtes køkets godkendelse af myndighederne først med én grund som påskud, og når denne vanskelighed er fjernet af de danske, findes der en ny grund til påskud for nægtelsen. Eksempel-

vis kan nævnes, at godkendelsen af et grundkøb til dansk skole først nægtedes på grund af en vis tilkørselsvanskelighed, og da denne fjernedes, nægtedes den af en anden påstået trafikmæssig grund, og de danske henvistes til at købe grund i nabobyen; men da de danske forsøger dette, hindrer den kommunale myndighed dér et andet grundkøb og erklærer forøvrigt ligefrem, at man overalt i denne kommune vil benytte sig af en formel ret til nægtelse, da man overhovedet ikke ønsker nogen dansk skole i byen. I mellemtiden er byggeomkostningerne steget til det dobbelte. — I en anden by, hvor der er en meget stor dansk befolkning og byrådsflertallet kun er gået tabt på grund af de mange flygtnings stemmer, nægtede byrådet til de danske at sælge eller forpagte grund til en ny skole, og appel til landsregeringen i Kiel hjalp ikke; fra tysk side anførte man endog, at de stakkels børn, der kommer i dansk skole, bagefter ville have svært ved at få lærepladser. Det er altså, hvad man mener at være en handlen i Kiel-aftalens ånd.

Hvis vi sammenligner denne de tyske myndigheders optræden i denne by (Frederiksstad) og de andre omtalte byer med, hvorledes de danske myndigheder optræder overfor de tyske i Nordslesvig, kan anføres, at da tyskerne i Åbenrå anmodede byrådet dér om at sælge dem en grund til skole, og da de ikke syntes om den først anviste grund, gik dette danske byråd med til at overlade dem en anden grund til rejsning af en tysk skole, skønt denne grund egentlig var reserveret til udvidelse af den danske statsskole.

2. Retten til at sende børn i danske skoler.

Men dernæst søger de tyske myndigheder på alle måder at bevæge forældrene til ikke at sende deres børn i danske skoler. Undertiden udtaler myndighederne ligefrem i begrundelsen, at det »af hensyn til børnenes fremtid er skadeligt at gå i dansk skole«. I et andet tilfælde nægtede

myndighederne først en enlig moder ret til at sende sit barn i dansk skole, skønt hun også her havde forældre-magten; men da hun senere flyttede til Hamborg, fik hun skolebestemmelsesretten, da der ingen dansk skole er i Hamborg.

Hvorledes mentaliteten i det hele taget er i skole-spørgs-målet, ses deraf, at det undertiden ligefrem stemples som en forbrydelse at sende sine børn i danske skoler, og at der er tilfælde, hvor sådanne børn har lidt overlast. I en egn udtalte tyske ligefrem, at dette måtte man kunne forudse, når danske dristede sig til at bygge en skole i denne egn. For denne forbrydelse må danske forældre ofte bløde ved at blive afskediget eller ved at blive nægtet den sociale hjælp som tyske i samme trange kår, alt i skarp modstrid med Kiel-erklæringen.

Finansministeriet i Kiel har i et cirkulære indskærpet, at børnetillæg *skal* nægtes specielt for børn, der er til videreuddannelse i Danmark. En mand, der søgte gen-ansættelse ved en tysk statsinstitution, skulle i sin ansøg-ning oplyse, om hans børn går i dansk eller tysk skole, endskønt dette intet betyder for hans tjenesteydelse eller aflønningsforhold; og da det gjaldt hans eksistens, måtte han tage sit barn ud af den danske skole for at opnå stillingen.

Ovenfor blev eksempelvis nævnt tilfælde af forskellen mellem tyske og danske myndigheders optræden på *skole-området*. Generelt kan anføres, at landsregeringen i Kiel betaler 115 mark som tilskud til hver dansk elev om året, men 220 mark til hver tysk folkeskoleelev, medens der- imod den danske stat hvert år udreder 355 kr. for hver elev i de tyske mindretalsskoler i Nordslesvig, og at den danske stat yder det tyske mindretal i Nordslesvig støtte til opførelse af nye tyske skolebygninger, medens de dan- ske i Sydslesvig ingen støtte får hertil af staten.

Når det så som baggrund herfor ses, at de tyske myn- digheder, som ovenfor påvist, i talrige tilfælde lægger så

mange hindringer i vejen som muligt for bygning i det hele taget af nye danske skoler i Sydslesvig, bliver uretfærdigheden ganske særlig grell.

Også i *kirkespørgsmål* lægges der de dansksindede Sydslesvigere hindringer i vejen. Medens Danmark har givet tyskerne i Nordslesvig en kirkeordning, som selv det tyske mindretals blad i Nordslesvig »Der Nordschleswiger« betegner som »en viis og kirkelig god afgørelse, der vidner om en samvittighedsfuld embedsførelse«, har kirkerne i de fleste tilfælde i Sydslesvig hidtil været lukket for de danske menigheder.

3. Foreningsfriheden og ytringsfriheden.

Gang på gang sker det, at dansksindede, der søger et statslån til at bygge et hus, en bevilling, en stilling e. l., får at vide, ofte underhånden, at de må melde sig ud af Sydslesvigsk Forening, hvis de vil opnå nævnte fordele. Ofte forsøger tyskerne endog direkte at købe danske til at udmelde sig af Sydslesvigsk Forening eller at købe børn bort fra de danske skoler ved materielle fordele som stillinger, billige byggelån, varer og andet. Endvidere er det i flere tilfælde hændt, at danske ungdomsforeninger, idrætsforeninger o. l. ikke kan opnå adgang til en kommunes sportspladser, gymnastiksale o. l.

At udtale dansksindede meninger er meget farligt for vedkommendes økonomiske eksistens. Stillingsnægtelse, afskedigelse og boycotting er de hårde straffe, der truer den frimodige. En skoleembedsmand, der eenstemmig blev valgt af kresdagen, blev nægtet stillingen af kultusministeriet i Kiel på grund af hans danskvenlighed; og en sag om hans krav på erstatning for skade, han havde lidt under Nazistyret, trak ud i 4½ år. — En sygehusinspektør blev valgt til lønnet rådmand i en by, men indenrigsministeriet nægtede at godkende dette valg på grund af danskvenligt sindelag. — En mand, der i flere år havde

arbejdet for en kommune, blev afskediget på grund af hans danske sindelag o. s. v.

At de ovennævnte overgreb sker i klar strid med Kiel-erklæringen, har altså ikke hæmmet de lokale tyske myndigheder i Sydslesvig. Det udtales endog undertiden i byråd ligefrem: »Vi anerkender ikke nogen Kiel-erklæring«. Et ejendommeligt indicium på mentaliteten er det f. eks. også, at et medlem af landdagen, der tilmed er flygtning, henstiller til vedkommende myndighed at fratage en tandlæge hans sygekassepraksis, fordi han (landdagsmanden) mente, at tandlægen var dansksindet.

To af de groveste tyske krænkelser af danske sydslesvigers ytringsfrihed er sket i Meyersagen og Paysensagen. En dansksindet lærer, K. O. Meyer, blev i realiteten hindret i at fortsætte som privat skoleleder, idet den tyske minister tilbagekaldte den ham i henhold til loven bevilgede godkendelse, fordi han ved et møde skulle have udtalt sig imod Tysklands remilitarisering — hvad forøvrigt mangfoldige tyskere også har gjort — og mod de nye tyske demokratiske metoder i grænselandet. En dansksindet embedsmand i byen Slesvig, rådmand Paysen, blev indstillet til afskedigelse af denne bys tyske byrådsflertal (der kun er opnået ved flygtningenes stemmer), fordi han ved en dansk skoleindvielse havde udtalt sig for det danske kulturelle arbejde uanset grænseadskillelsen. Således truet på eksistensen måtte han underskrive en mundkurvserklæring.

I al denne åndelige undertrykkelse og økonomiske forfølgelse er der kun nogle få lyspunkter. Det er således sket i nogle tilfælde, at overgreb, som de ovenfor nævnte i grundkøbs- og forældreretssager, er blevet underkendt ved domstolene eller af højere administrative myndigheder. Endvidere kan nævnes, at den tyske ministers ovenfor omtalte nægtelse af at godkende K. O. Meyer som skoleleder blev omstødt af Overforvaltningsretten i Lüneburg, hvis kendelse imidlertid af Kielregeringen igen er blevet ap-

pelleret til Forbundsforvaltningsdomstolen i Berlin. I denne forbindelse må også nævnes, at da den slesvig-holstenske regering og landdag i en ny landdagsvalglov indsatte den berygtede 7½ pct.s klausul (som betingelse for, at et parti kunne opnå deltagelse i fordelingen af tillægsmandater i hele Slesvig-Holsten), blev denne klausul underkendt af forbundsforfatningsdomstolen i Karlsruhe som stridende imod Bonn-Forfatningen. Til gengæld søger man nu fra Kielregeringens side gennem en 5 pct.s klausul at udelukke den sydslesvigske danske befolkning fra at få normal repræsentation i landdagen i fremtiden. Da de danske androg om slettelse af denne 5 pct.s spærreklausuls anvendelse på et nationalt mindretal, blev det i april 1954 afvist af landdagen. Da man fra dansk side senere stillede forslag om at begrænse klausulens gyldighed til 5 pct. af stemmerne i det område, i hvilket man opstillede kandidater — altså til 5 pct. af de i Sydslesvig alene (eksklusive Holsten) afgivne stemmer — afvistes også dette forslag af landdagen. Forgæves indbragte Sydslesvigsk Vælgerforening spørgsmålet for Forbundsforfatningsdomstolen i Karlsruhe. Dommen gav desværre landsregeringen i Kiel medhold.*)

Under disse forhold står man overfor den meningsløse tilstand, som selv erkendes af det tyske mindretal i Nordslesvig, at i et land som Danmark med 4,3 millioner indbyggere giver ca. 9.000 stemmer et tysk mandat i folketinget, medens mere end det firedobbelte antal danske stemmer i et land som Slesvig-Holsten med 2,4 millioner indbyggere slet ikke giver nogen repræsentation i landdagen.

Det må i det hele og store siges, at i det relativt største antal tilfælde er de ovenfor nævnte overgreb og forfølgelser desværre foregået under former, der vanskelig kan bekæmpes ad retslig vej og har haft deres fulde skadelige

*) Se iøvrigt den udmærkede redegørelse af generalsekretær *Frants Thygesen* i „Flensborg Avis“ i kronikker den 26. og 27. aug. 1954.

virkning til svækkelse af danskheden, formindskelse af de danske vælgerstemmers og danske skolebørns antal o. l. Ganske særlig må her erindres, at det mest effektive våben i praksis: den erhvervsmæssige og administrative boycotting af dansksindede, hvor henrettelsen ofte foregår i stilhed, i reglen ikke kan modvirkes ved rettens midler.

Alle de ovennævnte tilfælde af overgreb og forfølgelser, og mange flere, er indgående dokumenteret i officielle aktstykker, navnlig i det omfattende aktstykke, der af Sydslesvigsk Forening er tilstillet den tyske forbundspræsident.

De preussiske flygtningemasser i Sydslesvig. Storstilet kolonisation med disse for at kvæle danskheden.

Den største fare for danskheden i Sydslesvig er disse flygtningemasser. Af det samlede befolkningstal i Sydslesvig, ca. 550.000, er der stadig blevet tilbage ca. 170.000 flygtninge overfor ca. 370.000 hjemmehørende. Hverken rigsregeringen i Bonn eller landsregeringen for Slesvig-Holsten har taget nogetsomhelst hensyn til den danske regerings og rigsdags krav om flygtningenes fjernelse fra Sydslesvig. Den tyske regering, både den centrale og lokale, arbejder tværtimod bevidst og planmæssig for at få så mange af disse preussiske flygtningemasser fast bosat i Sydslesvig for dermed at overvælde og kvæle danskheden. Flygtningene begunstiges på alle måder. De får af staten særlig billige lån til etablering som erhvervsdrivende; de begunstiges ved ledige lejligheder; et stort antal flygtninge ansættes i den offentlige administration; landmænd får i vidt omfang fritagelse for indkomstskat og arveafgift, hvis de vil forpakte eller sælge gården til flygtninge; gårde er også blevet fritaget for visse afgifter, fordi en flygtning giftede sig med den kvinde, der ejede gården o. s. v. På mange måder sker der således ved myndighedernes hjælp

en infiltration af flygtningene i den indfødte befolkning. Yderligere kan tilføjes, at man ofte flytter flygtninge i stort antal til en del kommuner for at formindske det danske flertal i disse kommuner; og det sker ved store penge-midler fra Bonn.

Mest katastrofal for danskheden er dog den tyske re-gerings *systematiske bosættelse af flygtninge ved storstilede udstykningsplaner*. Rigsregeringen i Bonn og forbunds-dagen dør støtter den slesvig-holstenske regering med mæg-tige millionbeløb til disse kolonisationsplaner; men kender øjensynligt i regeringskrise i Bonn intet til den danske re-gerings og rigsdags krav om flygtningenes fjernelse.

I første omgang hed det, at regeringen vil beslaglægge 38.000 hektarer i områderne nærmest grænsen til opret-telse af 2430 nye landbrug og 4412 nye landarbejder-boliger med ialt 30.000 nye beboere, hvoraf mindst $\frac{3}{4}$ flygtninge. Selvom dette program foreløbig er begrænset til henholdsvis 1350 nye gårde og husmandsbrug og 500 landarbejderboliger, hvortil landbrugsministeriet i Bonn har bevilget 220 millioner D-mark, er det stadig en meget væsentlig og for danskheden truende indsats, i første række i 22 kommuner lige syd for grænsen. Naturligvis siges det officielt, at der også skal kunne tildeles hjemmehørende en del af de nye brug; men det skal være pålidelige ty-skere, og, hvad der er det vigtigste, langt den overvejende del af de nye beboere skal være flygtninge. Dernæst læg-ger regeringen i Kiel ikke skjul på, at disse, overvejende preussiske flygtninge, skal bosættes i et bredt *bælte syd for den dansk-tyske grænse*. Dette er så meget mere påfalden-de, bl. a. fordi der i disse egne ikke findes godser eller i det hele taget større arealer egnede til udstykning.

Hermed træder den *nationalpolitiske hensigt* tydeligt frem. Denne storstilede preussiske bosættelse i det gamle danske land er det mest effektive forsøg, der hidtil er organiseret for at kvæle danskheden i Sydslesvig.

Det mest nedslående træk ved flygtningemassernes forbliven i Sydslesvig er, at mange af de hjemmehørende danske må *udvandre*. Den overbefolkning, som de tilbageblevne 170.000 flygtninge har skabt i Sydslesvig, hvor der som nævnt i forvejen er en hjemmehørende befolkning på 370.000, har skabt en stor arbejdsløshed og erhvervskonkurrence; og da flygtningenes indlemmelse i erhvervslivet, både som selvstændige næringsdrivende i byerne, som landbrugere på landet og som arbejdere og funktionærer begge steder fremmes gennem den tyske administration og lovgivning, som ovenfor vist, er det overvejende de hjemmehørende og naturligvis ganske særlig de hjemmehørende danske, der må udvandre. Der afmeldes årlig af den danske politiske forening mange medlemmer på grund af bortvandring fra Sydslesvig, og desværre ganske særlig blandt de unge danske. Ialt er der sikkert i årene 1948—54 udvandret adskillige tusinde danske fra Sydslesvig. En del danske udvandrer til Danmark og Sverrig, men en større del til Canada, Sydafrika og Australien. Der sker altså det samme, som der skete under tvangsfortyskningen i tiden 1864—1918 i hele Slesvig, hvor der udvandrede 60.000 danske, særlig til U. S. A. Lovgivningen og administrationens praksis presser de hjemmehørende bort og opfordrer flygtningene til at bosætte sig, navnlig ved økonomiske midler.

Efter ovennævnte kendsgerninger vil det indses, hvorfor medlemstallet i de danske foreninger som anført i de senere år er sunket betydeligt, og hvorfor antallet af børn, der søger danske skoler, er formindsket. Flere tusinde danske må forlade Sydslesvig på grund af arbejdsløshed og håbløse fremtidsudsigter. Hvorledes flygtningene begunstiges også boligmæssigt og danske trænges ud, ses blot eksempelvis af, at i Harreslev kommune er af 98 i 1951 ny opførte boliger 24 tildelt flygtninge fra kommunen, og 72 er tildelt tilflyttere fra andre kommuner, hovedsagelig flygtninge.

På baggrund af den virkelighed, der i det foregående er dokumenteret: forfølgelsen af danske gennem det mægtige tyske embedsapparat på mangfoldige måder, den effektive boycotting i stillinger og erhverv, knægtelsen af ytrings- og foreningsfriheden med trusler på eksistensen, den enorme arbejdsløshed, den ensidige anvendelse af offentlige kreditter til fordel for tysksindede, fortrængninger af de danske af de overmægtige flygtningemasser og dermed følgende udvandring — vil de danske partier nu i folketinget forstå, at tilbagegangen i årene 1949—1954 i de danske foreningers medlemstal i vælgerstemmer og i tallet af danske skolebørn i Sydslesvig for den væsentligste del ikke beror på konjunktur, forskellen mellem »uægte« og ægte danskhed; og de samme partier vil forstå, hvilken skæbnesvanger fejl man fra dansk side begik, da man i 1946 undlod at give et klart svar på det engelske tilbud, og man istedetfor Sydslesvigs frigørelse fra Tyskland eller ialtfald et statsretligt sikret selvstyre for Sydslesvig, opstillede de illusoriske krav om Sydslesvigs blot administrative adskillelse fra Holsten og flygtningenes fjernelse, krav, som ved den statsretlige sammenslutning af Sydslesvig og Holsten og flygtningemassernes forbliven har vist sig at være fuldstændig uden bund i virkeligheden.

Folketinget vil nu også forstå, at under de hårde kår, der bydes de danske i Sydslesvig, er det ikke nok, at folketinget bevilger store årlige millionbeløb til danske skoler, biblioteker o. l. i Sydslesvig. Overfor den tyske forfølgelse og undertrykkelse af danskheden, den systematiske begunstiggelse af flygtningemasserne, den omfattende kolonisation med disse på landet, må den danske regering og folketinget nu, omend i sidste øjeblik, samle sig om en bevidst, fast og nøgtern holdning med opgivelse af alle urealistiske drømme og upraktiske forslag, som den hidtidige danske sydslesvigspolitik har været ledet af.

Hvad nu?

For det første må man nu fra den danske statsledelses side se situationen ganske nøgternt i øjnene. Man skal ikke vente sig noget af den lokale slesvig-holstenske regering; hvorledes Kiel-erklæringen ved mange lejligheder faktisk håndhæves, er ovenfor i enkeltheder bevist af hårde kendsgerninger. Men man skal heller ikke gøre sig nogen illusioner om, at den danske regering gennem den tyske centralregering i Bonn kan opnå nogen effektiv beskyttelse af de danske i Sydslesvig. For det første spiller flygtningemasserne en stor rolle for denne regering ved valgene til forbundsdagen. Og under socialdemokraternes pres er Adenauers regering nødt til at tage et større og større hensyn til flygtningestemmerne. Men først må man erkende, at situationen nu ligger helt anderledes end under det hensovede folkeforbund. Dette forsøgte at skabe beskyttelse for de nationale mindretal indenfor de enkelte landes grænser gennem et system, hvorved en række fundamentale rettigheder stilledes under folkeforbundets garanti. Men i 30'erne brød dette system sammen. Det viste sig praktisk uigennemførligt; og efter den anden verdenskrig er tendensen gået i en helt anden retning, nemlig: at søge disse problemer løst gennem: omflytninger, indlemmelser i en stat efter folkeafstemning eller uden denne, lokale autonomiordninger o. l.

Man skal ikke generalisere, allermindst når det gælder en hel nations egenskaber. Man skal derfor heller ikke generalisere fra Preussere til Bayrere, Rhinlændere, Hannoveranere o. l., og heller ikke til alle Preussere. Man træffer ofte blandt tyskere ideelt tænkende mennesker, der ikke forstår den preussiske magt- og voldspolitik.

Man skal imidlertid ikke hengive sig til den illusion, at disse ideelt tænkende tyskere betyder synderligt i praktisk politik. Dertil er de for få. Som følge af de ovenfor nævnte faktiske magtforhold er det helt andre faktorer, der bestemmer den tyske centralregerings holdning. Med valg-

loven af 1953 har *flygtningepartiet* nu en stærk position i forbundsdagen. Ved forbundsvalget den 6. september 1953 fik flygtningepartiet ikke mindre end 1.614.000 stemmer og 27 mandater i den nye forbundsdag. Her vil flygtningenes repræsentanter veje stærkt. De er nu endog repræsenteret i Bonn-regeringen. Og selvom der ad åre kom en anden regering i Bonn, f. eks. en socialdemokratisk, ville det næppe ændre forholdet afgørende. En hvilkensomhelst tysk regering vil være nødt til at tage vidtgående hensyn til flygtningepartiets stemmer.

Men dertil kommer det betænkelige, at selv blandt fint tænkende mennesker i Bonn-regeringen mærker man en besynderlig mangel på forståelse af det dansk-slesvigske spørgsmål. Den tyske forbundskansler, dr. *Adenauer*, har således udtalt som sin opfattelse, at »de vidtgående kulturelle særrettigheder, det danske mindretal er i besiddelse af, udelukker enhver nødvendighed for at tage grænsespørgsmålet op, og at forbundsregeringen vil anse det som et misbrug af disse rettigheder, hvis det danske mindretal benyttede dem til at skabe en situation, som ville forberede, at grænsespørgsmålet på et senere tidspunkt blev taget op.«

Adenauer er efter alt at dømme en højt kultiveret og kundskabsrig mand. Men når selv en mand som han — der vil betragtes som en af de mest fremtrædende forkæmpere for den »europæiske« tanke — kan vise en så fundamental mangel på forståelse af selvbestemmelsesretsprincippet, som det hævdes af de dansksindede sydslesvigere, vil man indse, at der intet er at vente sig af imodekommenhed over for danske synspunkter hos den tyske centralregering i Bonn. Men dertil kommer, som nævnt, at *selvom* enkelte af denne regerings mænd havde forståelse af det sydslesvigske spørgsmål, ville den magtpolitiske situation, navnlig hensynet til flygtningepartiet, hindre en sådan forståelse her, såvelsom hos den slesvig-holstenske regering i Kiel. Og tysk styre i Slesvig i snart 100 år,

fra 1864 til nu, viser, at den tyske herskermentalitet ikke har forandret sig.

Hvis der altså reelt skal opnås noget for de danske i Sydslesvig, må enhver tosidet forhandling herom, være sig med centralregeringen i Bonn eller landsregeringen i Kiel, anses for hensigtsløs. Skal der endnu nås noget *praktisk resultat*, må det ske *gennem de vestallierede magter under forhandlingen om den endelig fredsordning med Tyskland*. Danmark hører jo selv til de allierede magter og deltager sammen med de andre allierede i den militære besættelse af Tyskland, og det må derfor have et naturligt krav på at blive hørt ved fredstraktatens behandling af grænsespørgsmålene. Og dette har de allierede magter da også *lovet* den danske regering.

Men inden forhandlingerne om fredstraktaten med Tyskland begynder, må den danske regering og folketinget nøgternt gøre sig ganske klart, hvad den endnu har *praktisk mulighed* for at opnå for Sydslesvig, og hvilke muligheder der desværre nu må anses for håbløse. Man må indse, at situationen i 1946 og de den gang værende chancer for en tilfredsstillende løsning af det sydslesvigske spørgsmål nu er forpasset. En folkeafstemning nu — efter 8 års forløb — og derpå følgende eventuelle indlemmelse af Sydslesvig eller forholdsmæssige dele deraf i Danmark ligger nu udenfor de praktisk politiske muligheder. Ligeså håbløst er et forsøg på at få indført i den tyske fredstraktat effektive bestemmelser til sikring af kulturelle og politiske frihedsrettigheder for den sydslesvigske befolkning. Vi har snart et hundredårs erfaringer, fra 1864 til nu, for, at man fra tysk side ikke går med til at indfri løfter eller erklæringer om frihedsrettigheder. Pragerfredstraktatens § 5 (1866) brød Tyskland i 1878; ikkeangrebepagten mellem Danmark og Tyskland i 1939 brød den tyske regering den 9. april 1940; og Kiel-erklæringen har den tyske regering og myndigheder i Sydslesvig som ovenfor vist heller ikke holdt.

Al praktisk erfaring i Slesvig i 1864—1954, både under det tyske kejserdømme, under Weimar-republikken, under Nazistyre og under det nye styre efter 1945 viser da, at det ville være naivt at tro, at der under et *uindskrænket* tysk styre kan blive nogen virkelig kulturel eller politisk frihed for befolkningen i Sydslesvig. Andre nationer som Fransk-mænd, Tjekker og Polakker har gjort ganske de samme erfaringer som danske.

Skal der derfor nu nås et praktisk resultat, siger alle vore hidtidige erfaringer, at der ved den kommende fredsordning med Tyskland må indføres et vist gennem denne ordning sikret *lokalt selvstyre* for denne landsdel. *Alle den danske regerings og folketingets fællesvedtagelser og noter i 1946—49 har jo — trods anden uenighed — bestandig krævet Sydslesvigs selvforvaltning.* Men spørgsmålet er: Hvilken form for selvstyre er på det nuværende tidspunkt mulig?

Man må sikkert nøgternt erkende, at det må betragtes som givet, at England og U. S. A., der — i modsætning til situationen i 1946 — nu er stærkt opsat på at få Tyskland med i koalitionen om forsvaret mod øst, ikke vil gå med til en ordning, hvorved Tyskland mistede overhøjheden over Sydslesvig.

Hvad derimod nu efter nøgtern overvejelse alene kan tænkes som en praktisk gennemførlig ordning, er den følgende begrænsede:

Den danske regering må for det første under forhandlingerne om de allieredes kommende fredstraktat med Tyskland stille sine krav *i nøje overensstemmelse med de af den danske rigsdags flertal vedtagne beslutninger — men praktisk formet* — da man sikkert ikke kan vente sig nogen ændring i disse fra det nuværende folketings side. Disse beslutninger stiller som nævnt kun 3 krav: 1) Sydslesvigs administrative adskillelse fra Holsten, 2) de tyske flygtninges fjernelse fra Sydslesvig og en vis 3) selvbestemmelsesret for Sydslesvigs befolkning, men vel at mærke

kun, hvis den dansksindede befolkning selv rejser kravet, om længere eller kortere tid.

Sydslesvig må altså forblive under den tyske stat, under dennes suverænitet, altså under denne stats fælles lovgivnings-, told-, mønt- og forsvarsordning.

Det eneste, den danske regering efter de nævnte rigsdagsbeslutninger af hensyn til den sydslesvigske befolkning kan kræve, er en ordning, hvorefter Sydslesvig indenfor tysk område 1) får et vist *lokalt statsretligt selvstyre*, og hvorefter der 2) finder en effektiv flytning af størstedelen af flytningene sted. Disse bestemmelser 1) og 2) må altså søges optaget i *fredsordningen* med Tyskland; og i den må endelig 3) også søges optaget en bestemmelse — i overensstemmelse med den danske rigsdags krav — om på selvbestemmelsesrettens grund at sikre de danske i Sydslesvig en fri demokratisk udvikling. Man må naturligvis indse, at de storpolitiske forhold i øjeblikket er vanskelige; men Tyskland har jo selv et tilsvarende problem, nemlig i *Saar*.

Det danske folk har hidtil på grund af indre partipolitiske stridigheder om det sydslesvigske spørgsmål ikke kunnet enes om at udnytte chancerne for effektivt at beskytte danskheden i Sydslesvig. Det må derfor bære sin del af ansvaret for den nuværende tingenes tilstand og de hårde livsvilkår, udvandring m. m., som den medfører. Men nu skulle der ikke længere kunne opstå partipolitiske stridigheder i Danmark om at beskytte de danske sydslesvigere på nævnte stærkt begrænsede område, thi de ovenfor fremhævede krav er alle i nøje overensstemmelse med den danske rigsdags beslutninger og udtalelser, sidste gang fremhævet så sent som i den danske regerings skrivelse af 8. september 1950.

Som grundlag for disse krav må den danske regering, til beskyttelse for de danske i Sydslesvig, overgive de allierede den ovenfor i enkeltheder ved aktstykker dokumenterede fremstilling af hele det tyske styre fra 1945

til nu og fremhæve, at de 3 ovennævnte krav gang på gang i de efter 1945 forløbne år er blevet rejst overfor Danmarks allierede af den danske regering og rigsdag.*)

Vesttyskland vil nu snart få suveræniteten over hele sit territorium. Vestmagterne har jo imidlertid som nævnt lovet den danske regering — idet Danmark hører til de allierede magter og deltager i besættelsen af Vesttyskland — at Danmark skal blive hørt i det sydslesvigske spørgsmål på den endelige fredsordning med Vesttyskland.

Her har den danske regering *en sidste chance*, som må udnyttes klogt, behersket og nøgternt. Man må opgive alle naive forhåbninger om en virksom sikring af de danske sydslesvigeres frihedsrettigheder, flygtningenes fjernelse o. l., når Sydslesvig forbliver under uindskrænket tysk styre, og indse, at den eneste praktisk farbare vej til effektiv beskyttelse af danskheden i Sydslesvig er et traktatligt sikret lokalt selvstyre.

Hvis et vist lokalt selvstyre for Sydslesvig ikke gennemføres, og størstedelen af flygtningene ikke fjernes, må Danmark være klar over, *at i så fald vil efterhånden hele nationalitetsgrundlaget i Sydslesvig blive forfalsket ved størstedelen af flygtningemassernes forbliven og fortrængning af de danske, at disse dels vil blive tvunget til fortsat udvandring og dels ved undertrykkelsen af deres frihed, ved erhvervsmæssig og administrativ boycotting blive nødsaget til, idet de trues på eksistensen, at opgive eller svækkes i kampen.*

*) Det er ikke tilstrækkeligt at henvise til konventionen i Rom af 4. november 1950 om the protection of Human Rights and fundamental freedoms, der er tiltrådt af både Danmark og den tyske forbundsrepublik, og som i § 14 sikrer en befolkning personlig og åndelig frihed uden hensyn til national oprindelse, politisk overbevisning eller tilhørighed til et nationalt mindretal. Men der er ingen garanti for, at dette system skulle indebære større effektivitet end det under folkeforbundet eksisterende. Om denne konvention bliver en reel faktor i mindretalsrettens udvikling, kan kun fremtiden vise.

Tør det danske folketing og dermed det danske folk nu påtage sig *ansvaret* herfor og derved måske for *danskhedens afgørende svækkelse ved at svigte vore landsmænd og ved ikke i det sidste øjeblik at have gjort det yderste for at hjælpe dem?*

Mange danske er ligegyldige overfor det sydslesvigske spørgsmål — altfor mange desværre, fordi de mener, at de ikke behøver at bekymre sig om deres landsmænds skæbne —; de selv har jo deres på det tørre i tryk frihed. Men de glemmer, at *et folks skæbne uløselig er forbundet med hver enkelt landsmands skæbne*. Og opgives forsvaret et sted, nærmer fjenden sig den næste bastion — næste gang bliver det nord for grænsen — og det første, men sikre skridt på selvopgivelsens vej er taget.

De danske regeringer og den danske rigsdags holdning i det sydslesvigske spørgsmål siden 1945 har hidtil været præget af forsagthed, forvirring og mangel på fast praktisk håndslag; og derved har de, som påvist, trods deres velmenende hensigter intet opnået for effektivt at beskytte de danske i Sydslesvig på de mest fundamentale punkter. Nu har vi et nyt folketing. Vil dette og den nye regering fortsætte med denne katastrofale forsømmelse og gøre det sidste og uoprettelige fejlgreb ved atter at forsømme en *chance*, den uigenkaldelig *sidste*, der er til at beskytte vore landsmænd syd for grænsen? *Vigtigst af alt* er her *flygtningemassernes forbliven i Sydslesvig*. Nok så mange danske millionbevillinger til kulturelle formål i Sydslesvig vil ikke kunne standse denne tyske stormflod.

Vore medallierede har *lovet* Danmark, at vi skal blive *hørt* ved den endelige fredsordning. Når det danske folketing nu opfordres til at anerkende Tysklands suverænitet og oprustning (ved at ratificere Paris-aftalerne), kan det ikke nytte igen at være forsagt og mangle mod til at gøre det *praktisk ene fornødne*. Danmark må, af hensyn til de danske i Sydslesvig, nu *erindre vore allierede om deres løfte og ihvertfald kræve* som betingelse for denne ratifi-

kation, at *størstedelen af flygtningene fjernes fra Sydslesvig*. Skulle Danmark trods de allieredes løfte så alligevel ikke opnå noget, kan det jo i hvert fald ikke skade, men tværtimod kun gavne ved muligt at skabe en ond samvittighed hos Vestmagterne; og Danmark har da i hvert fald selv fået en god samvittighed overfor de danske i Sydslesvig. Hvis det danske folketing til alle de store fejlgreb fra den tidligere rigsdags side nu føjer dette: at forsømme at udnytte denne sidste chance, må folketinget være klar over, at det påtager sig *ansvaret* for, at *danskheden kvæles i Sydslesvig eller svækkes fundamentalt i sin nationale frihedskamp*.

Måtte alle dele af det danske folk og dets befolkning nu forstå, at vi længe har haft vor besøgstid, og at det ikke længere er på høje tid, vi besinder os på grænselandets skæbne, men at det nu er uigenkaldelig den *sidste time* for afgørelsen af Sydslesvigs fremtid.

Fr. Vinding Kruse.

Sydslesvigsk Udvalg,

har siden dets oprettelse i 1945 udfoldet en omfattende virksomhed for at informere betydende politiske, kulturelle og folkelige kredse i udlandet om Sydslesvig-problemet og den rigsdanske og sydslesvig-danske opfattelse af dette problems rette løsning.

En tysksproget udgave af bogen »Sydslesvig — et europæisk problem« er et af midlerne i denne oplysningsvirksomhed, der desuden omfatter en række andre bøger, pjecer og artikler på engelsk, fransk og tysk. Sydslesvigsk Udvalg har med denne virksomhed taget et overordentlig betydningsfuldt og nødvendigt arbejde op til påvirkning af verdensopinionen, et arbejde, som ingen anden organisation eller institution har været i stand til.

Samtidig med denne internationale sydslesvig-kampagne fortsætter Sydslesvigsk Udvalg sine i foråret 1945 optagne bestræbelser for at indstille det danske folk på en positiv og aktiv dansk indsats til støtte af de danske sydslesvigeres arbejde for kulturel og åndelig frihed i deres hjemstavn og national selvbestemmelse med sikring af deres ret til på det tidspunkt, de selv skønner egnet, at træffe afgørelse om deres landsdels statspolitiske tilhørsforhold. Udtryk for Sydslesvigsk Udvalgs indenrigspolitiske aktivitet var indsamlingen af 500.000 underskrifter i 1946 på kravet om Danmarks støtte til Sydslesvigs frigørelse fra det tysk-holstenske herredømme og af 793.268 underskrifter i 1949—1950 på kravet om dansk officiel indsats til sikring af den sydslesvigske befolknings nationale selvbestemmelsesret.

Til støtte af den store og levende danskhed i den sydligste del af Sydslesvig mellem Dannevirke—Slien og Ejderen, hvortil kulturhjælpen fra det officielle og halvofficielle Danmark ikke når, har Sydslesvigsk Udvalgs Ejderindsamling i løbet af seks år indsamlet ca. 3 millioner kr. og for disse penge rejst og driver danske skoler i Rensborg, Drage og Vestermølle. Det drejer sig i alle tre tilfælde om opfyldelse af store sydslesvigske forældrekreddes mangeårige stærke ønsker om tilvejebringelse af mulighed for, at deres børn kan blive indført i dansk og nordisk kultur og åndsliv.

Både i den internationale offentlighed, i det danske folk og i Sydslesvig gør Sydslesvigsk Udvalg, som De ser, en overmåde vigtig og betydningsfuld indsats, der ikke kan undværes i dansk grænselandsarbejde. Vi opfordrer Dem indtrængende til at bidrage til denne indsats fortsættelse ved at indtræde som støttemedlem i Udvalget.

Oplysende skrifter på fremmede sprog, udgivet af
„Sydslesvigsk Udvalg“.

- M. Vinding*: The Ebb and Flow of Germanism
Rosenkilde and Bagger, Copenhagen 1948.
- M. Vinding et L. Hansen Larsen*: L'État Fédéral Du Slesvig du Sud
Rosenkilde et Bagger. Copenhague 1949.
- Hans Magle*: South-Slesvig Quiz
The Diplomatic Press and Publishing Co. London 1949.
- Hans Magle*: Le Problème du Sudslesvig
Sydslesvigsk Udvalg, København 1950.
- Tage Mortensen*: Has Denmark written off South-Slesvig?
Sydslesvigsk Udvalg, København 1950.
- Tage Mortensen*: Le Danemark a-t-il abandonné ses revendications sur
le Sudslesvig?
Sydslesvigsk Udvalg, København 1950.
- Tage Mortensen*: Hat Dänemark Südschleswig abgeschrieben?
Sydslesvigsk Udvalg, København 1951.
- Hans Hedtoft und Dr. Eduard Eder*: Das nationale Selbstbestimmungs-
recht in Südschleswig
Sydslesvigsk Udvalg, København 1952.
- Hans Peter Clausen*: Südschleswig — ein europäisches Problem
Sydslesvigsk Udvalg, København 1953.
Publikation Nr. 34.
- Flyveblad „Gegenseitigkeit“, København 1954.
- Fr. Vinding Kruse*: The fate of southern Slesvig.
København 1954.

Disse skrifter fås gratis ved henvendelse til:
Sydslesvigsk Udvalg af 5. Maj 1945,
St. Kongensgade 110, København K, Danmark.

Medlemskab af SYDSLESVIGSK UDVALG staar aabent for alle Nationer.
Minimumskontingent pr. Aar er for Indlandet 8 Kr. for Enkeltpersoner og 10 Kr.
for Ægtepar. Udlandet: Frankrig 400 fr., Norge 8 Kr., Storbritannien 10 sh.,
Sverrig 5 Kr., Tyskland 5 DM, U.S.A. 1 Dollar. Kontingentet kan betales i
internationale Frimærker. Alle Medlemmer modtager „Det brændende Spørgs-
maal“.